

مدیریت واحدهای دامی و زراعی در شرایط رکود اقتصادی

تهیه و تنظیم: سید حسین محمدزاده

گروه اقتصاد کشاورزی دانشگاه فردوسی مشهد

مدیریت واحدهای کشاورزی و دامداری

مدیریت واحدهای کشاورزی، تصمیماتی است که روی سودآوری کشاورزی اثر میگذراند.

✓ سودآوری را به عنوان هدف واحد کشاورزی است.

✓ تصمیمات و تصمیم گیری به عنوان بخشی از فرایند مدیریت است.

Livestock Production and Management

مدیریت واحد کشاورزی و دامپروری عبارت است از: فرآیند تصمیم گیری که به وسیله آن منابع محدود بین تعدادی گزینه تولید تخصیص یافته و واحد تولیدی به گونه ای سازمان یافته و عمل کند که اهدافی را تأمین نماید.

تولیدات کشاورزی و دامی استان خراسان رضوی

بخش کشاورزی استان خراسان رضوی بابرخورداری از ظرفیتهای و توانمندیهای وسیع بیش از ۱.۱۴ میلیون هکتار سطح زیرکشت انواع محصولات زراعی و باغی (آبی و دیم) و بیش از ۱۴.۶ میلیون واحد دامی با تولید بیش از ۶.۵ میلیون تن انواع محصولات زراعی، باغی و دامی جایگاه تعیین کننده ای در اقتصاد ملی دارد.

بخش کشاورزی استان در اغلب محصولات مهم رتبه های اول تا سوم کشور را دارا می باشد. ۸۳ نوع محصول کشاورزی شامل ۴۵ نوع محصول زراعی و ۳۸ نوع محصول باغی در این استان تولید می شود.

ارزش افزوده بخش کشاورزی استان خراسان رضوی

- ❖ سهم ارزش افزوده بخش کشاورزی استان از کل کشور ۷.۴ درصد می باشد.
- ❖ سهم ارزش افزوده بخش کشاورزی از تولید ناخالص داخلی استان ۱۲.۰۵ درصد می باشد.

اشتغال بخش کشاورزی استان خراسان رضوی

- ❖ بخش کشاورزی با توجه به ظرفیت و توانمندیهای قابل توجه و بازده سرمایه گذاری بیشتر ، اشتغال زایی بالاتر به ازاء هر واحد سرمایه گذاری و پایین بودن هزینه تولید درمقایسه با سایر بخشها نقش مهمی در توسعه اقتصادی استان دارد.
- ❖ بخش کشاورزی ۲۴.۹ درصد اشتغال استان را در اختیار دارد که از میانگین کشور (۱۸.۳٪) بالاتر می باشد.
- ❖ با توجه به اینکه کشاورزی موتور توسعه محسوب شده حدود ۳۰ درصد از اشتغال صنعت در فعالیت های پیشین و پسین کشاورزی مشغول می باشند.

بهره برداران بخش کشاورزی استان خراسان رضوی

بهره برداران بخش کشاورزی استان برابر سرشماری عمومی کشاورزی سال ۸۲ تعداد ۳۶۳۲۰۶ نفر می باشند و در زیر بخش های تولید زراعی، باغی، دام و طیور، زنبور عسل و گلخانه فعالیت دارند.

از نظر وضعیت بهره برداریها ۸۶.۲ درصد اراضی در محدوده بیش از ۵ هکتار و ۱۳.۸ درصد اراضی در محدوده کمتر از ۵ هکتار قرار دارد.

از نظر مالکیت ۶۵.۳ درصد بهره برداران کمتر از ۵ هکتار و ۳۴.۲ درصد بهره برداران بیش از ۵ هکتار زمین دارند و از نظر سن ۴۷ درصد بهره برداران سنی بالاتر از پنجاه سال دارند.

جایگاه استان خراسان رضوی در کشور

زراعت : از نظر سطح رتبه دوم کشور را با ۷.۴٪ و از نظر تولید رتبه سوم کشور را با ۷.۱۱٪ دارا است.

باغبانی : از نظر سطح رتبه سوم کشور را با ۱۰.۵٪ و از نظر تولید رتبه پنجم کشور را با ۹.۵٪ دارا است.

دام : ۱۴.۶ میلیون واحد دامی از لحاظ تعداد واحد دامی رتبه اول کشور را با ۶.۸٪ واحد دامی کشور.

توانمندیهای بخش کشاورزی استان خراسان رضوی

- ❖ رتبه های اول تا سوم کشور در اغلب محصولات مهم را دراست.
- ❖ در تولید زعفران مقام اول را در سطح جهان
- ❖ و در تولید محصول جو، چغندر، پنبه، پسته و همچنین در تولید شیر، گوشت و تخم مرغ نیز در سطوح برتر کشوری قرار دارد.

گزارش مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب (آذر ۱۳۹۴)

مصرف جهان	مصرف ایران	موضوع
۲۵ کیلوگرم	۱۶۰ کیلوگرم	نان
۲۴ کیلوگرم	۸ کیلوگرم	تخم مرغ
۳۰۰ کیلوگرم	۹۰ کیلوگرم	شیر
۵ کیلوگرم	۳۰ کیلوگرم	شکر
۱۰ کیلوگرم	۰.۵ کیلوگرم	سویا
۱۰ لیتر	۴۲ لیتر	نوشابه
۳ کیلوگرم	۶ کیلوگرم	نمک
۱۲۰ کیلوگرم	۳۰ کیلوگرم	میوه و سبزیجات
۱۸ کیلوگرم	۷ کیلوگرم	ماهی
میانگین سرانه اقلام دارو در هر نسخه در ایران ۶ و در جهان ۲ قلم است		دارو
۲۰ درصد پایین تر از میانگین جهانی		طول عمر

جایگاه محصولات کشاورزی استان در کشور

نام محصول	رتبه	میزان تولید به تن	در صد از کشور
زعفران	رتبه اول جهان	۲۳۷.۶	%۸۰
خریزه	رتبه اول کشور	۵۴۶۹۸۳	%۳۵.۲۸
پنبه	رتبه اول کشور	۷۶۱۱۸	%۱۴۰.۱۵
جو	رتبه اول کشور	۳۳۷۰۱۸	%۱۱.۹۸
چغندر قند	رتبه دوم کشور	۷۱۶۵۵۵	%۲۰.۶۷
گوجه فرنگی	رتبه سوم کشور	۵۵۳۸۷۴	%۹.۸۹

تولید محصولات زراعی ، باغی و دامی استان

ردیف	نوع محصول	واحد	عملکرد سال ۹۲
۱	تولید محصولات زراعی آبی و دیم	هزار تن	۴۸۴۰
۲	تولید محصولات باغی	هزار تن	۸۱۱
۳	تولید محصولات دامی	هزار تن	۸۶۲
مجموع تولیدات کشاورزی			۶۵۱۳

سطوح زیر کشت محصولات زراعی و باغی استان

ردیف	نوع محصول	واحد	عملکرد سال ۹۲
۱	سطح زیر کشت محصولات زراعی آبی	هزار هکتار	۶۳۷
۲	سطح زیر کشت محصولات باغی آبی	هزار هکتار	۱۹۸
مجموع سطح زیر کشت آبی			۸۳۵
۳	سطح زیر کشت محصولات زراعی وباغی دیم	هزار هکتار	۳۰۸
مجموع سطح زیر کشت آبی و دیم			۱۱۴۳

جایگاه محصولات دامی استان در کشور

ردیف	نوع محصول	رتبه در کشور	واحد	عملکرد ۹۲
ردیف	نوع محصول	رتبه در کشور	واحد	عملکرد ۹۲
۱	تولید شیر	سوم	هزارتن	۶۰۲.۷
۲	تولید گوشت قرمز	سوم	هزارتن	۴۵.۷۵
۳	تولید گوشت سفید	سوم	هزارتن	۱۲۲.۵۹
۴	تخم مرغ	اول	هزارتن	۸۴.۷۶
۵	عسل	*	هزارتن	۱.۴۲
۶	تولید آبزیان (سردآبی و گرم آبی)	*	هزارتن	۵.۳۵
مجموع تولید محصولات دامی و تولید آبزیان				۸۲۶.۵۷

امور دام استان

از کل واحد دامی استان تعداد ۳۴۰ هزار رأس گاو اصیل و بومی و دورگ و تعداد ۷ میلیون رأس گوسفند و بز تشکیل می دهد.
در مجموع با عملکرد ۶۰۲ هزار تن شیر و ۴۵ هزار تن گوشت حدود ۱۲ درصد تولید شیر و گوشت کشور را تأمین می نماید.

امور دام استان

طی برنامه پنجم رشد حدود ۴ درصدی در تولید استان ناشی از اجرای طرح های زیر بوده است:

- ✓ ساماندهی دامداری های روستایی و احداث ۲۵ مجتمع دامپروری که ۵ مجتمع آن به بهره برداری رسیده و مابقی در حال تکمیل است .
- ✓ بهبود بهره وری در دامداری ها با اصلاح نژاد دام و ثبت مشخصات شیر و گوشت
- ✓ اشتغال و بکارگیری ۲۶۰ نفر از کارشناسان و مدیران فنی و متخصص در واحدهای گاوداری
- ✓ الگوسازی طرح های اقتصاد مقاومتی در راستای تولیدات دامپروری استان و معرفی ۲۵ طرح کاربردی
- ✓ حفظ و حراست از منابع ژنی دام استان و معرفی ژن های مستعد به گله های بومی از طریق ۴ ایستگاه اصلاح نژادی
- (توسعه و حمایت ازدو ایستگاه اصلاح نژاد دام سبک در شمالشرق کشور شامل ایستگاه اصلاح نژاد گوسفند بلوچی و ایستگاه اصلاح نژاد گوسفند قره گل در شهرستان سرخس و توسعه و حمایت از ایستگاه اصلاح نژاد مرغ بومی و زنبور عسل در مشهد)

امور دام استان

- ✓ نظارت مستمر و دائمی بر عملکرد و جوجه ریزی سالن های پرورش مرغ گوشتی و تعقیب و برآورد میزان تولید، کمبود احتمالی
- ✓ کشتار و تامین گوشت مرغ در استان در راستای وظایف محوله پیرامون تنظیم بازار محصولات پروتئین حیوانی در بیش از ۱۲۰۰ واحد پرورشی
- ✓ نظارت مستمر بر روند اصلاح ساختار و تولید کنسانتره توسط ۵۷ واحد کارخانه تولید کننده خوراک دام و طیور استان به منظور افزایش قابلیت هضم خوراک تولید شده، کاهش ضایعات، نظارت بر عملکرد کارخانجات و ارائه فرمولاسیون متناسب با وضعیت های دام و طیور
- ✓ نظارت مستمر بر اجرای طرح بهینه سازی مصرف سوخت در مرغداری ها و پیگیری مستمر در تعیین و تامین سهمیه سوخت ۱۱۴ واحد

ایران و تولیدات دامی

سهم عمده ای از شیر تولیدی کشور متعلق به واحدهای صنعتی پرورش گاو شیری می باشد. اما این واحدها در شرایط فعلی با مشکلات اقتصادی متعددی روبرو هستند .

از راه های مؤثر جهت تداوم تولید شیر در کشور و بهبود وضعیت اقتصادی واحدهای صنعتی تولیدات دامی موارد زیر است:

✓ افزایش سطح مکانیزاسیون

✓ بهبود کارایی و بهره وری و

✓ افزایش سطح مدیریت است

افزایش در توانایی های مدیریتی تأثیر بیشتری از افزایش در اندازه گله در موفقیت دامداری ها دارد.

هزینه واحدهای تولیدی:

هزینه های یک تولید کننده را میتوان به دو بخش عمده تقسیم نمود:

- ▶ هزینه های آشکار: مخارجی هستند که عملاً از صندوق شرکت برای خرید و استفاده خدمات عوامل تولید پرداخت می شود مانند دستمزد کارگر، بهره وام و اجاره ساختمان. به عبارت دیگر هزینه پرداخت شده بابت عوامل تولیدی که در مالکیت تولید کننده نمی باشند را هزینه های آشکار گویند.
- ▶ هزینه های پنهان: هزینه های آن بخش از عوامل تولید است که خود تولید کننده مالک آنها است. برای تخمین و برآورد این هزینه ها محاسبه می کنیم که این عوامل در بهترین شرایط استفاده آنها چقدر ارزش دارد. به عبارت دیگر هزینه فرصت آنها را محاسبه می کنیم.

سود

▶ = هزینه - درآمد = سود اقتصادی

▶ (هزینه های پنهان + هزینه های آشکار) - درآمد

قانون بازدهی نزولی:

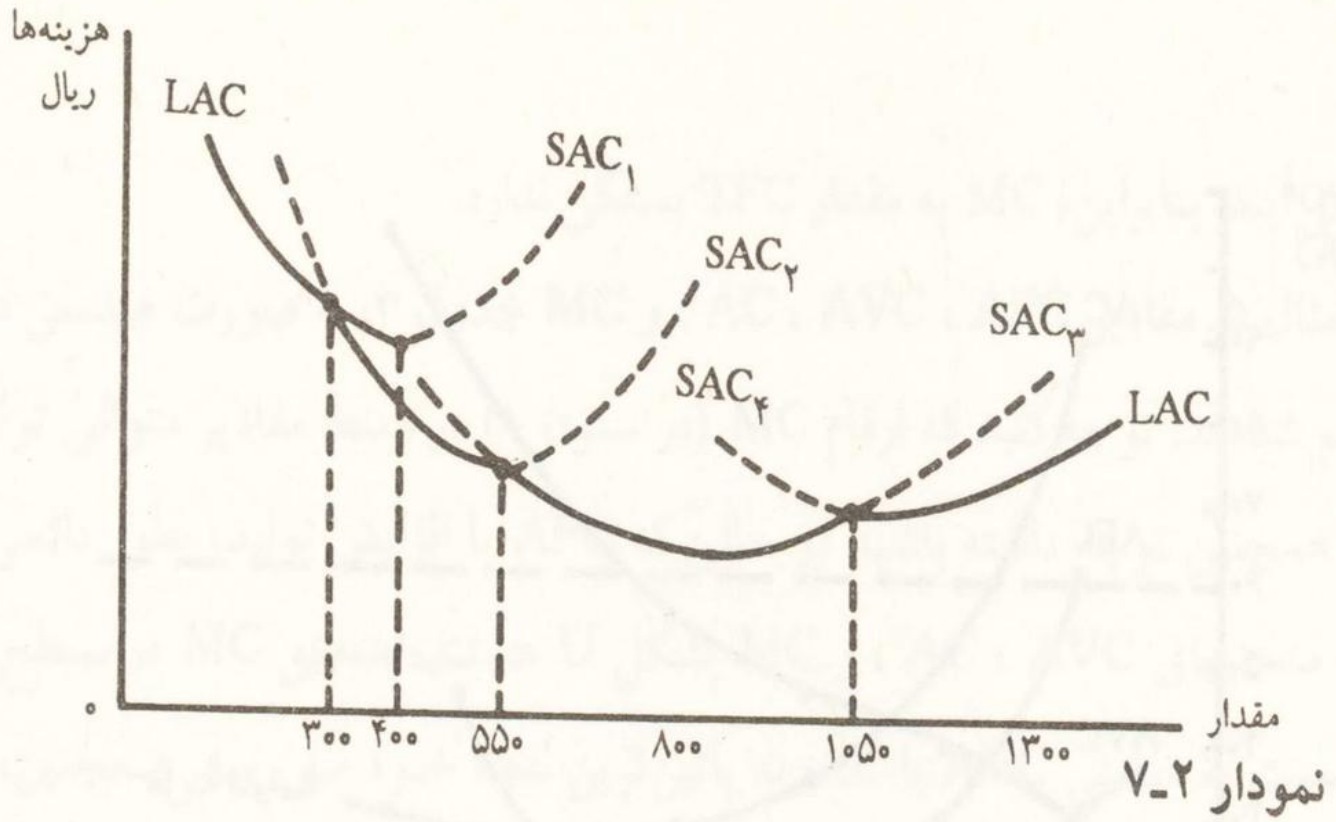
- ▶ با افزوده شدن مقدار یک نهاده متغیر به یک یا چند نهاده ثابت، بعد از رسیدن به نقطه ای (یا سطحی از تولید)، به تدریج از میزان تولید نهایی آن نهاده متغیر کاسته می شود. این قانون، یک قانون کوتاه مدت است، زیرا در کوتاه مدت میتوان فرض نمود که برخی نهاده ها ثابت هستند.
- ▶ کوتاه مدت : به مدت زمانی که در آن حداقل یک عامل تولید ثابت باشد، کوتاه مدت گفته می شود.
- ▶ بلند مدت : مدت زمانی است که در طول آن تمام عوامل تولید قابل تغییر هستند.

انواع هزینه های یک واحد تولیدی

- ▶ کل هزینه ثابت (TFC) هزینه ای که شرکت برای نهاده های ثابت متحمل می شود و ربطی به سطح تولید ندارد مانند اجاره ساختمان. به عبارت دیگر، تولید باشد یا نباشد، کم باشد یا زیاد باشد، این هزینه ها وجود دارند.
- ▶ کل هزینه متغیر (TVC) هزینه ای که شرکت برای به کارگیری نهاده های متغیر متحمل می شود و کاملاً در ارتباط با سطح تولید می باشد مانند هزینه مواد خام و اولیه. به عبارت دیگر، اگر تولید نباشد، این هزینه هم وجود نخواهد داشت و با افزایش تولید، افزایش خواهد یافت.

کل هزینه متغیر + کل هزینه ثابت = کل هزینه تولید

$$TC = TFC + TVC$$

هزینه های بلند مدت تولیدی

- ▶ در بلند مدت، عوامل تولید ثابت وجود ندارد و تولید کننده می تواند کارگاهش را به هر اندازه بسازد. منحنی هزینه متوسط بلند مدت LAC، حداقل هزینه هر واحد تولید در هر سطح تولید را وقتی که امکان ساخت اندازه دلخواه کارگاه وجود داشته باشد، نشان می دهد. لذا منحنی LAC از قسمت های مربوطه (حداقل هزینه) منحنی های کوتاه مدت SAC تشکیل می شود.

موجودی واحدهای دامی (Inventory)

- ▶ کمیتی از کالا یا مواد اولیه که در واحد تولیدی برای مدت زمانی بدون مصرف نگهداری شده و بر اساس تصمیم گیری جهت مصرف یا فروش در حال انتظار می باشد.
- ▶ موجودیها بمنظور تولید محصول یا سرویس و نگهداری تجهیزات کاربرد دارند.
- ▶ دارائیهای ثابت، جزء موجودیها محسوب نمی شوند. (ساختمان و زمین کارخانه، مبلمان و وسایل دفتری، ماشین آلات خط تولید، دارائیهای نقدی و اسناد و مدارک مربوط به امور مالی)

انواع موجودی واحدهای تولیدی

موجودی مستقیم:

- ▶ - مواد خام
- ▶ - محصولات نیمه ساخته
- ▶ - قطعات و مواد استاندارد
- ▶ - محصولات ساخته شده

موجودی غیر مستقیم:

- ▶ ابزارها
- ▶ قطعات یدکی
- ▶ مواد مصرفی غیر تولیدی

هزینه های
موجودی

هزینه های
مواجهه با
کمبود کالا

هزینه های
سفارشی
دهی

هزینه های
نگهداری

هزینه های
مواد

نقطه سر به سر

▶ از روشهای ساده و کارآمد در انتخاب فرآیند مناسب تامین / تولید، که بر اساس آنالیز هزینه ها نسبت به حجم تولید کار میکند.

متغیرهای دخیل در تحلیل نقطه سر به سر:

▶ حجم تولید

▶ هزینه های تولید (ثابت و متغیر)

▶ درآمد ناشی از تولید

▶ حجمی از تولید و یا خدمات در واحد زمان است که به ازاء آن جمع در آمد حاصل از فروش محصول با جمع هزینه های تولید محصول برابر باشد

تحليل نقطة سر به سر

$$TC = C_f + v \cdot C_v$$

هزینه های متغیر + هزینه های ثابت = هزینه کل

$$TR = v \cdot p$$

قیمت فروش واحد * حجم تولید = درآمد کل

$$Z = (TR - TC)$$

هزینه کل . درآمد کل = سود کل

$$\begin{aligned} v &= \text{حجم تولید (تعداد)} \\ p &= \text{قیمت هر واحد محصول} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} C_f &= \text{هزینه های ثابت} \\ C_v &= \text{هزینه متغیر به ازاء هر واحد محصول} \end{aligned}$$

تحلیل نقطه سر به سر

- ▶ در انتخاب نوع فرایند، باید مطمئن شد که هزینه های کل تولید از مجموع درآمدهای حاصل بیشتر نخواهد شد.
- ▶ حجم تولیدی که در آن به **آستانه** سودهی می رسیم؛ نقطه سر به سر است.

$$TR = TC$$

$$v \cdot p = (c_f + v c_v)$$

$$\left[v = \frac{c_f}{p - c_v} \right]$$

اهمیت بخش کشاورزی در اقتصاد

- ❖ بخش کشاورزی به دلیل گستردگی و پیوندهای قوی با سایر بخش‌های اقتصادی، به عنوان موتور و محرک در کشورهای کم درآمد است.
- ❖ در این کشورها بیشترین سهم نیروی کار را به خود اختصاص داده و این بخش با ۶۸ درصد اشتغال، جایگاه ویژه‌ای دارد.
- ❖ اغلب جمعیت فقیر به طور مستقیم به این بخش وابسته و از طریق کشاورزی گذران زندگی میکنند.
- ❖ افزایش میزان بهره‌وری در بخش کشاورزی باعث ارزان‌تر شدن مواد غذایی شده و کمک قابل توجهی به اقتصاد خانوارهای فقیر می‌کند.
- ❖ همچنین کشاورزی نوین با اشتغال بیشتر در واحدهای فرآوری همراه شده و عرضه خدمات و نهاده‌های بیشتری را در بازار به دنبال دارد.
- ❖ این روند به شکل غیر مستقیم به ایجاد اشتغال در مزارع منجر خواهد شد.

اهمیت بخش کشاورزی در اقتصاد

- ❖ به این ترتیب بخش کشاورزی به خصوص دامی به طور مستقیم از طریق تولید بیشتر و صادرات و به صورت غیر مستقیم از طریق افزایش تقاضا برای خدمات و کالاهای صنعتی در جوامع روستایی، به رشد اقتصادی کمک نموده و در نتیجه موجب خلق فرصت‌های شغلی جدید می‌گردد.
- ❖ رشد در بخش اقتصادی نتایج مثبتی بر " فقرزدایی " به خصوص در مناطق روستایی دارد.
- ❖ به طور کلی رشد کشاورزی به صورت غیر مستقیم به بهبود وضعیت خانوارهای شهری و روستایی کمک کرده و با افزایش دستمزدها، کاهش قیمت مواد غذایی و تقاضای بیشتر برای کالاها و خدمات واسطه‌ای همراه می‌شود.
- ❖ یک مطالعه در سال ۱۹۹۷ پیرامون ۳۵ کشور نشان داد که یک درصد افزایش تولید ناخالص داخلی سرانه کشاورزی، ۱.۶۱ درصد افزایش در درآمدهای سرانه ۲۰ درصد فقیرترین قشرهای جمعیت را به همراه خواهد داشت.

- با توجه به فقر گسترده در روستاها و فعالیتهای زیست محیطی زیان بار، باید یک چارچوب توسعه برای کشاورزی و با توجه باصول برابری و پایداری تدوین شود. این چارچوب حداقل شامل موارد زیر است:
- ▶ سیاستهای اقتصادی در کشورهای در حال توسعه که در برابر تولیدات و صادرات عمده تبعیض آمیز و یک سو نگر نیستند.
 - ▶ سیاستهای تجاری در اقتصادی ثروتمند که در قبال کشورهای در حال توسعه تبعیض آمیز نیستند.
 - ▶ سرمایه گذاری خصوصی و دولتی در زیر ساختها، توسعه فنی و اعتبار که برای مدرن سازی تولید و بهبود رقابت ضروری هستند.

مشکلات مدیریت کشاورزی و دامداری

- ✓ تغییر قیمت‌ها و نداشتن اطلاعات لازم درباره قیمت‌های موجود
- ✓ نداشتن اطلاعات کافی درباره شیوه‌های تولید محصولات
- ✓ تغییرات در شیوه‌های تولید
- ✓ تغییر شخصیت افراد و عدم اطلاعات کافی در این مورد
- ✓ تغییرات اقتصادی، سیاسی و اجتماعی و نداشتن اطلاعات درباره نهادها و مؤسسات مربوطه موجود

مدیریت اندازه واحد دامداری

در واحدهایی که دامپروری رشته اصلی کار آنان است، اندازه واحد را بر اساس تعداد دام بیان میکنند.

از جمله معیارهای اندازه گیری واحدهای دامداری :

✓ سرمایه کل

✓ میزان کار مصرفی

✓ ارزش کل نهاده ها در طول سال

✓ درآمد ناخالص

**LIVESTOCK
MANAGEMENT
SOLUTION**

کارایی واحد های دامداری

معیارهای زیادی برای تعیین نقش دامداری در سازمان واحد کشاورزی و کارایی آن وجود دارد:

- ❖ درصد و یا سهم درآمد دامداری در درآمد کل یا درآمد ناخالص
- ❖ بازده حاصله از ۱۰۰ ریال غذای دام
- ❖ مقدار غذای مصرفی دام
- ❖ مقدار محصول در هر رأس دام

راه کارهای افزایش بهره وری نیروی انسانی واحدهای دامداری در ایران

- ✓ ایجاد و اجرای قانون کار کشاورز در واحدهای تولید کشاورزی: می تواند موجب توزیع عادلانه درآمدها و افزایش رضایت شغلی در کشاورز شود و موجب ارتقای بهره وری نیروی کار گردد.
- ✓ به کارگیری ماشین آلات و استفاده از نهاده های جدید مانند بذرهای اصلاح شده
- ✓ کاهش تعرفه ها و نیز افزایش توان صادرات محصولات کشاورزی
- ✓ اتخاذ تمهیداتی برای افزایش سطوح رضامندی شغلی و انگیزه شغلی
- ✓ در مناطقی که با استخدام نیروی کار فصلی مواجهند، کارفرمایان می توانند با ارائه منظم تر کار
- ✓ در بازار، از استخدام بیش از حد نیروی کار اجتناب کنند و بهره وری کل نیروی کار را افزایش دهند.
- ✓ قیمت گذاری عوامل تولید از سوی عرضه کنندگان این نهاده ها
- ✓ **سیاست های قیمتی** دولت باید به گونه ای صورت گیرد که جانشین نیروی کار به جای برخی نهاده ها (به ویژه جانشینی نیروی کار به جای زمین یا ماشین آلات در فناوری های کاربر و زمین اندوز یا سرمایه اندوز) شود. هم از نظر اقتصادی برای واحد تولیدی مقرون به صرفه باشد و هم درجه سختی کار در حدی نباشد که رضایت شغلی و بهره وری نیروی کار را کاهش دهد.

موضوعاتی که مدیران باید مطالعه کنند

- ❖ توجه به تغییرات قیمت در مدیریت واحد های دامداری امری ضروری است.
- ❖ تورم، بالا رفتن قیمت محصولات کشاورزی و رکود متعاقب آن و پایین آمدن قیمت محصولات در دوره های مختلف، نشان دهنده تغییرات وسیع قیمتها است.
- ❖ افزایش سریع تقاضا از یک سو و کمبود عرضه از سوی دیگر نیز موجب افزایش شدید قیمتها میشود.

در یک واحد تولیدی بخصوص تولیدات کشاورزی بحث مدیریت ریسک با توجه به ماهیت اجتناب ناپذیر تولیدات بخش کشاورزی و دامی بسیار ضروری است. توجه به این مهم مدیر واحد دامی را از دیگر مدیران مجزا کرده و سبب افزایش کارایی سیستم می گردد.

ریسک در واحدهای دامی

ریسک جزء لاینفک کالاهای کشاورزی می باشد. به علت طبیعت فعالیت های کشاورزی، بنگاه های تولید و بازاریاب همیشه با نوسانات غیرقابل پیش بینی قیمت مواجه هستند و با نظریه کوچک بودن مقیاس فعالیت کشاورزی در ایران اغلب آنان رفتار ریسک گریز داشته و در تصمیم گیری های خود در زمینه تولید، عرضه و فروش محصول از انجام فعالیت های ریسکی خودداری می کنند، لذا پرهیز از ریسک یکی از موانع رشد و توسعه کشاورزی محسوب می شود.

به طور خلاصه می توان ریسک را به صورت زیر طبقه بندی کرد

الف) ریسک های شخصی:

ریسک مالی: خطر ازدست دادن سرمایه

ریسک شغلی: خطر ازدست دادن شغل و مسیر ترقی سابق

ریسک خانوادگی و اجتماعی: تأثیر شکست بر وجهه و شهرت خانوادگی و اجتماعی

ریسک روحی: ترس از شکست

ب) ریسک های کسب و کار:

ریسک بازار: امکان فروش محصول یا خدمات در بازار

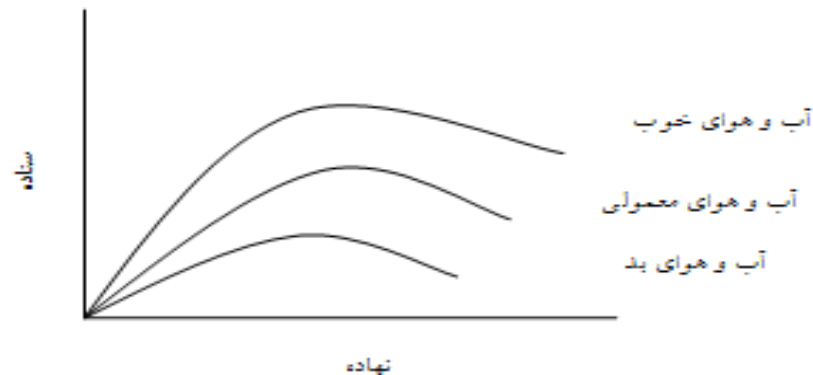
ریسک اعتماد: احتمال عدم پرداخت بدهی از سوی مشتریان

ریسک عملیاتی: خطر بکارگیری نظامهای کنترلی مناسب در محیط سازمان

ریسک شهرت و اعتبار: امکان از دست دادن شهرت و اعتبار فرد در بازار

منابع ریسک و عدم حتمیت در کشاورزی

- ▶ ریسک تولید،
- ▶ ریسک قیمت
- ▶ ریسک مالی
- ▶ ریسک نهادی (یا ریسک ناشی از وجود عدم اطمینان نسبت به فعالیتهای دولت در بخش کشاورزی)
- ▶ ریسک انسانی

شکل ۸-۱ - ریسک تولیدی مربوط به آب و هوا

تصمیم گیری در شرایط ریسکی

در هر تصمیمی که همراه با ریسک باشد چندین عنصر وجود دارد.

- در برابر تصمیم گیرنده تصمیم‌ها و استراتژی‌های مشخص وجود دارد.
- پیامدها و حوادث ممکن مثل تغییرات در آب و هوا، قیمت‌ها، و سایر عوامل وجود دارند که می‌توانند وقوع یابند
- نتایج هر استراتژی برای هر پیامد معین می‌باشد.

قواعد تصمیم گیری ریسکی

- حداکثر حداقل‌ها
- حداکثر حداکثرها
- اصل احتمال یکسان
- حداکثر ارزش مورد انتظار
- بیشترین احتمال

ابزارهای مدیریت ریسک و عدم حتمیت در کشاورزی

- ▶ کاهش دادن تغییرپذیری درآمد در طول زمان
- ▶ تامین حداقل نیازها و مخارج خانوادگی مدیر واحد
- ▶ کاهش دادن یا حداقل کردن ریسک و عدم حتمیت برای تداوم حیات مؤسسه.

روش‌های کاهش ریسک در بخش دامی و زراعی

- تنوع
- قراردادهای اختیاری
- سیاست‌های حمایتی دولت
- بیمه محصولات کشاورزی و دامی
- استفاده از نهاده‌های کاهش‌دهنده ریسک
- تخصیص بهینه منابع اعتباری به نیازهای مالی فعاليتها
- ایجاد تنوع در دارائی‌ها و تبدیل آنها به دارائی‌های با قابلیت تبدیل سریع به نقدینگی
- سرمایه‌گذاری در خارج از فعاليتهای بازار کشاورزی

دوران اقتصادی

- ❖ همانند انسان و همانند طبیعت اقتصاد نیز دارای دوره‌های خاصی است که ویژگی‌های کاملاً متفاوتی دارند.
- ❖ این دوره‌ها در یک طبقه بندی کلی به دوران **رکود** و **رونق** تقسیم بندی شده است.
- ❖ وضعیت شرکتها در هر یک از دوره‌ها یا وضعیت اقتصادی کاملاً متفاوت است که گاهی در هر وضعیت سیاستهای و استراتژیهای خود را بسته به شرایط تغییر دهند.
- ❖ بنابراین برای مدیران شرکتها بسیار مهم است که بدانند در هر زمان در چه دوران اقتصادی قرار دارند.

چرخه تجارت

اصطلاح چرخه تجارت یا چرخه اقتصاد به نوسانات در اقتصاد کلان و به تولیدات و فعالیتهای اقتصادی بالای چندین ماه یا سال برمی گردد و در حدود یک دوره طولانی این جهت حرکت، رشد پیدا می کند.

چرخه های تجارت بر اساس یک دوره چهار مرحله ای

- ✓ رکود اقتصادی: یک روند آهسته در فعالیتهای اقتصادی
- ✓ افت اقتصادی: پائین ترین نقطه عطف در یک تجارت چرخشی ، جایی که رکود اقتصادی دچار تغییر شده و به سمت توسعه و رشد می رود.
- ✓ رونق اقتصادی: سرعت فعالیت اقتصادی افزایش می یابد.
- ✓ توسعه اقتصادی: به اوج رسیدن فعالیت های اقتصادی

تعریف رکود اقتصادی:

- در اقتصاد ، اصطلاح رکود بطور معمول به معنی کاهش تولید سرانه داخلی کشور حداقل به مدت 2 سال است.
- در فرهنگ لغت به معنی کاهش یک دوره فعالیت اقتصادی.

رکود اقتصادی

❖ از جمع درآمد ملی با سرمایه گذاری، مخارج دولت و صادرات منهای واردات بوجود آمده است.

❖ بنابراین اختلال در هر کدام از این ترکیبات می تواند باعث رکود اقتصادی گردد.

❖ برای مثال اگر نظارت بر انحصار قیمت، نرخ بهره را افزایش دهد قیمتها بالا می رود و این موجب می شود مردم کمتر خرید کنند در اینجا دولت سیاست انقباضی را در پیش می گیرد برای مثال مالیات را بالا میبرد و مخارج دولت را کم می کند.

10 نشانه از رکود اقتصادی

- ✓ تعداد بیکاران جامعه زیاد شود.
- ✓ کمپانیهای بزرگ دچار ورشکستگی شوند.
- ✓ بانکها به تعهد وام دادن عمل نکنند.
- ✓ قیمت وسایل مورد نیاز افزایش یابد.
- ✓ آمار استخدام کاهش یابد.
- ✓ قیمت اوراق بهادار کاهش یابد ولی خریداری وجود نداشته باشد.
- ✓ تولید سرانه داخلی کاهش یابد.
- ✓ پس انداز کردن افزایش یابد.

گردش پولی نامناسب دلیل رکود اقتصادی

در دوران تورم اقتصادی مردم تمایل بیشتری به پس انداز کردن دارند و ترجیح می دهند پولی صرف اوقات فراغت نکنند و هزینه ها را تا حد امکان کم کنند.

که این موجب می شود سرانه ناخالص داخلی کم شود و آمار بیکاری افزایش می یابد زیرا شرکتها کارمندان و کارگران خود را اخراج می کنند تا هزینه ها را کاهش دهند.
اینها دلایلی هستند که موجب رکود اقتصادی می شوند.

علل اساسی شکل گیری چرخه های اقتصادی در ایران

علل اساسی و تسریع کننده چرخه های اقتصادی در ایران به شرح زیر شناسایی شده اند:

- ✓ حجم درآمدهای نفت و گاز
- ✓ سرمایه گذاری بخش خصوصی
- ✓ حجم نقدینگی
- ✓ کسری بودجه دولت

ویژگی های دوران رکود اقتصادی

- ✓ قیمت‌ها میل به کاهش پیدا می کند.
- ✓ سطح موجودی ها در انبار ها افزایش پیدا می کند زیرا خریدار کمتر پیدا می شود.
- ✓ سطح درآمد مردم به دلیل درآمد پایین تر کاهش می یابد، بنابراین سطح عمومی تقاضا در اقتصاد پایین می یابد.
- ✓ بدلیل کاهش تولیدات، سطح بیکاری بالا می رود و به همین دلیل قدرت خرید مردم کاهش می یابد.
- ✓ چون شرکتهای تولید نمی کنند بنابراین بدنبال سرمایه گذار جدید نیستند و به همین جهت در سطح عمومی اقتصاد سطح سرمایه گذاری پایین می آید.
- ✓ از آنجا که رکود اقتصادی منجر به مشکلات اقتصادی و فقر عمومی می شود بانکهای مرکزی تلاش می کنند که با پایین آوردن نرخ بهره جان تازه ای به اقتصاد بدهند. به همین جهت نرخ بهره نیز در شرایط رکود اقتصادی کاهش می یابد.

رکود تورمی ایران

- ❖ اقتصاد ایران طی سال‌های ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ دچار پدیده "رکود تورمی" بوده است.
- ❖ جزء رکود این پدیده نسبت به جزء تورم آن دارای پیچیدگی‌های بیشتری است.
- ❖ زیرا رکود می‌تواند از تحولات هر یک از دو سمت عرضه و تقاضای اقتصاد ناشی شده باشد و بسته به اینکه از تحولات کدام سمت بیشتر اثر پذیرفته باشد، مسیر برون‌رفت از آن نیز متفاوت خواهد بود.
- ❖ همچنین در بررسی دوره‌های رونق و رکود، شناسایی و تفکیک عواملی که بر "عمق رکود" و "طول دوره رکود" اثر می‌گذارند از اهمیت زیادی برخوردار است.

رکود اقتصادی ایران و مدیریت بخش دامداری

- ❖ خروج از رکود و ایجاد رونق در اقتصاد کشور از اصلی ترین برنامه های دولت در سال ۹۳ بود و در این مسیر به بخش تولید و تولیدکنندگان اهمیت داده شده است.
- ❖ بخش کشاورزی و **دامداری** در جایگاه نخست تولید کشور قرار دارد.
- ❖ محصولات کشاورزی و دامپروری در اولویت نیازهای مردم بوده و دولت باید اهمیت بیشتری به این موضوع داشته باشد.
- ❖ بخش دامداری باید به یکی از حوزه های صادرکننده کشور تبدیل شود و علاوه بر تامین نیاز داخلی، با تنوع بخشی و ارتقا کیفیت محصولات بتواند در زمینه صادرات پیشرو باشد.

رکود اقتصادی ایران و مدیریت بخش دامداری

- ❖ وزیر جهاد کشاورزی با تاکید بر اینکه کشور از ظرفیت و قابلیت‌های بسیار بالایی در بخش کشاورزی و دامپروری برخوردار است، بر لزوم توجه به زنجیره های تولید در کشور تاکید دارد و اظهار دارد که:
- ❖ یکی از برنامه های جدی وزارت جهاد کشاورزی این است که به زنجیره های تولید پردازد و در قوانین و مقررات این موضوع را مدنظر قرار دهد.

رکود اقتصادی ایران و مدیریت بخش دامداری

- ▶ تحقق سیاست‌های اقتصاد مقاومتی و خروج از شرایط رکود اقتصادی از اولویت‌های دولت است.
- ▶ بخش کشاورزی نقش اساسی و محوری دارد و دولت مصمم است از همه ظرفیت‌های این بخش در جهت تحقق اهداف استفاده کند.
- ▶ مدیریت دامداری‌ها در این دوران بایستی اولاً به کاهش هزینه‌های سربار مبادرت ورزند. و ثانیاً از نیروی ماهر جهت کاهش هزینه‌ها استفاده کنند.
- ▶ مدیریت دامداریها در این دوران رکود بایستی با تخصیصی کردن تولید از رقبا پیشی بگیرند و رکود اقتصادی را به نفع خود به عنوان فرصت تغییر دهند.

باتشکر از توجه شما